ڕۆڵی فاکتەری مادی لە پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکاندا!.. سابیر م

‏‎

بۆ تێگەیشتن لە گۆڕانکاری پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکانی مرۆڤ ، لەهەموو بوارەکانی ژیاندا ، پێوسیتە بگەڕێینەوە بۆ ئەو بنەما ئابوریانەی کە ژیانی مرۆڤەکان و کۆمەڵگای پێوە بەستراوەتەوە.
چونکە پێ بەپێی گەشەی هۆیەکانی بەرهەمهێنان ، پەیوەندیە ئابووری و کۆمەڵایەتیەکانیش گۆڕانکاریان بەسەردا دێت .
وە بەم شێوەیە شانبەشانی ئەم هەلومەرجە تەواوی فاکتۆرە سەرەکیەکانی یاخود کارگردە لاوەکی و بنەڕەتیەکانی ژیانی کۆمەڵایەتی مرۆڤەکان ئەگۆڕدرێن .
تێڕاونینی میتافیزیکی و ئاینیانەی لە چەشنی ئەوەی کە مرۆڤ تەنها بە (ڕوح) یان هەست و سۆز ئەژی ، تێڕوانینێکی تاک لایەنەو دوورە لە بنەمای زانستی وە تەنانەت واقیعی ژیانی خودی مرۆڤەکان.
چونکە ئەگەر گریمان ئەم تێڕوانینە ڕاست بێت ، ئەی کەواتە ڕۆڵی هێزەکان وە هۆیەکانی بەرهەمهێنان لە کۆمەڵگای سەرمایەداریدا چیە لەسەر ژیانی مرۆڤەکان ؟
لەکاتێکدا کە ساویلکە ترین و نەخوێنەوارترین مرۆڤی سەر ئەم زەمینە ئەوە ئەزانێت ، کە کۆمەڵگا دابەشبووە بەسەر دوو چیندا، چینێک هایلایف ئ□ژی وە چینێکیش تەنها لەسەر ڕەنجی شانی خۆی نەبێت و ئەگەر کارنەکات ناتوانێ بژی .
ئەوەی شایانی باسە جار بۆجار لەگەڵ پەیدابوون و گەشەی سەرمایەداری و جیهانی نیۆلێبڕالیزم و هەڵپەی خەڵک بۆ کەڵەکەی سەرمایەو وە ڕاکردنیان بەشوێن جیهانی دیگیتاڵیزم و زانستی ڕۆبۆت ، تەواوی پەیوەندیەکانی مرۆڤ و هەست و نەستی ڕاستەقینەیانی لەباربردووەو ئەیانمرێنێت ، هەروەها زیادبوونی ڕێژەی نامۆبوون و هەڵسوکەوتکردن لەگەڵ جیهانێکی ئیفترازی (نا واقیعی) وە ڕیاکاری و وە گوێنەدان بە کەسایەتی وە حەیسییەتی دروستی مرۆڤانەی خۆیان ، وە خۆچەماندنەوەو وە تەممەلوقیان بۆ ئەو کەسایەتی و هێزانەی کە بەرژەوەندیەک و دەستکەوتێکی مادیان لێوەرئەگرن ، واتە تەواوی هەڵسوکەوت و هەڵوێست و هەست و سۆزو عاتیفەو خۆشەویستی مرۆڤەکان بەگوێرەی قازانج و بەرژەوەندیە مادیەکانی خۆیان ، ئەباتە پێشەوەو

هەرچی چەندێک بێت لەگەڵ نیازەکانی خۆیدا ئەیانگونجێنێت.
هەربۆیە لە لێکدانەوەیەکی زانستیانەی بلیخانۆفدا لە کتێبی (ڕۆڵی فاکتەری ئابووری لە مێژوودا) ، باس لە ڕۆڵی ئەم فاکتەرە ئابوورییە ئەکات لە کۆمەڵگای چینایەتیدا ، بەتایبەت لە ئێستای گلۆبالیزەبوونی سەرمایەدا ، باس لەوە ئەکات کە چۆن فاکتەری مادی کارکردی خۆی لەسەر هەست و نەست و مەشاعیری کەسەکان داناوە.
لەوەدا بلێخانۆفی بلیمەتانە بەراوردێک لە نێوان دوو دایکدا ئەکات ، لەناو ئەم کۆمەڵگای چینایەتی و سەرمایەدارییەدا ؛
سەرەتا باس لە جۆری لاواندنەوەو شین و گریان وا وەیلای بێوەژنێکی بێتەمەن و هەژار ئەکات لە گوندێکدا ، کاتێک کە لەسەر تەرمی کوڕە تاقانەکەیدا شین و واوەیلا ئەکات ، وە چۆن وە بە چ جۆرێک شین و واوەیلاکەی بەدەم گریانەوە بە سەر تەرمی کوڕەکەیدا هەڵئەدات ، کە بەم شێوەیە ئەلاوێنێتەوەو گوزارش لە خەمی ژیانی خۆی ئەکات کە ئیتر چی بەسەر دێت دوای مردنی کوڕەکەی ؟

(” بەدەم گریانەوە ئەپرسێت ، کە کێ ئەتوانێت چاودێری و خزمەتی من بکات بەم بێکەسییە ؟!
ئیتر ئەو کاتە بە خەم هەر ئەبم بە ژنە سواڵکەرێکی هەژاری بێدەرەتان و هیچیتر !
کێ لە سەرمای پایزو زستاندا بە هانامەوە دێت و فریام ئەکەوێت ، وە داری سووتانم بۆ دێنێت وە وردیشیان بکات بۆم ؟
وە کێ ئەچێت بۆ ڕاو شکارو پەیداکردنی بژێوی ژیانم و کەروێشکێکی کێوی بێنێتەوە ؟
ئای کاسیانۆڤنای داماو ، تەواو کوڕەکەشت مرد ، وە تفەنگی کوڕەکەشت بە هەڵواسراوی مایەوە، بە خۆی ژەنگ ئەیخوات ! “) (١)
بەڵام ئەگەر بەراووردی شین و گریان و وایلای دەوڵەمەندەکان بکەین، سەیر ئەکەیت فاکتەرە ئابوورییەکان کاریگەری و ڕەنگدانەوەیان هەیە لەسەر ژیان و هەست و نەستی و خۆشەویستی وە خۆشی و ناخۆشی ئەوانیش ، با بزانین ژنە دەوڵەمەندێک چۆن گوزارش لە ماتەمینی و ناخۆشیەکانی خۆی ئەکات و لەکاتی شین و گریان واوەیلای مردنی منداڵەکەی چۆن ئەلاوێنێتەوە وە ئەڵێ
(” ئەی گیانەکەم ، ئای چەندین ئێوارەو شەوانی خۆش و دڵڕفێن بەسەر بردووە لەگەڵ منداڵەکانمدا و ئەوکاتانەی کە هەموویان بەدەورمەوە لە نزیکی دایکیان لەسەر باوەش و ڕانم پاڵئەکەوتن و لەو کاتانەدا کاتی خۆم بە بیرکردنەوە لەکۆڵینەوە لەسەر زمان و ڕێزمان و مێژووو بەسەر ئەبرد ، وە هەندێکیش لە دەستەکانمان لەولاوە لە سووچی لای زۆپاکەوە بە یەکەوە دەمەتەقێیان بوو !

بەداخەوە
ئەو كاتە ئەو ژيانە خۆشەم بەكەم ئەگرت !
بەڵام ئەوەتا دەستى ستەمى ڕۆژگار كچەكەى لێسەندم !
ئاى چ جەرگ سووتانێكە ، خوا سەبووريم بدات !

تەنانەت خۆشيم ل□ه□□چ شتێك نە ئەبينى ئەو ساتە وەختانەى كە ئەمبينى دڵى ناخۆشە، تەنانەت پەست و دڵگران و تووشى خەمۆكى ئەبووم ، تەنانەت خۆشيم لە هيچ شتێك نەئەبينى ئەو ساتە وەختانەى كە جێم ئەهێشت و ئەچووم بۆ ئاهەنگە خۆشەكانى هەڵپەڕكێ و سەماكردن ، لەو كاتەدا كە لەناو نيگاى چاوەكانيدا خەم و پەژارەم بەدى بكردا يە . ” «٢٧») (٢)

ئەم بەراورد كردنەى جۆرج بلێخانۆف بۆ هەست و نەستى ئەو دوو دايكە ، بە واتاى ئەوە نايەت كە دەوڵەمەنەكان مناڵەكانيان خۆشتر ئەوێت ، بەڵكە بەو مانا يەيە كە هەست و سۆزێ هەريەكەيان بەجۆرێك نمايش لە ژيان و گوزەرانى خۆى ئەكات و ڕەنگدانەوەى ووردەكارى بنەماى بژێوى ئەوانە ، هەروەك چۆن لە شيوەنى دايكە هەژارەكەدا ئەبينرێت كە ژيانى وە مانەوەى بەند بووە بە كوڕەكەيەوە ، بەڵام لە شيوەنى دايكە دەوڵەمەنەكەدا ئەوەمان بۆ ئەخاتەڕوو كە وردەكارى ژيان ئەو چەند خۆش بووەو ، مردنى كچەكەى ئەو يادەوەريە خۆشانەى وەبيرئەهێنێتەوە كە لەكاتى خۆيدا وە لە سەروەختى ژيانى كچەكەيدا تيايدا ژياوە .

هەربۆيە .

كاتێك كە هەريەكێكمان لەوە تێبگات كە سەرچاوەى بەرخورد و ڕەفتارى مرۆڤەكان لە كوێوە سەرچاوە ئەگرێت ، وە لەبەر چ هۆيەك بەو شێوەيەهەڵسوكەوت و ڕەفتار ئەكات ، ئەو كاتە كێشەيەكى گەورەمان لە لێكدانەوەى چۆنيەتى ئەو پەيوەنديە كۆمەڵايەتيانەدا نامێنێت ، وە بگرە نزيكترمان ئەكاتەوە لە بنەماكانى ژيانى مرۆڤەكان و چۆن كۆمەڵگا دابەشبووە بەسەر بە دوو چينى كۆمەڵايەتى ، وە هەنگاوێك نزيكترمان ئەكاتەوە لە كۆتايى هێنان بەم پەيوەنديە ساختەكاريەكانى كۆمەڵگاى سەرمايەدارى وە خەبات و تێكۆشانى پێويست بۆ ژێرەو ژوور كردنى كۆمەڵايەتيە چينايەتيە و بەرژەوەندي□ نابووريانەى ئەم جيهانە ، وە بنياتنانى (جيهانێكى نوێ وە دنيايەكى نوێ) كە هيچ بەرژەوەنديەكى چينايەتى تێدا نەبێت
. ،

لە كۆتاييدا چەند ووشەيەك لەسەر بليخانۆف بڵێم ، ئەويش ئەوەيە ؛
كە بليخانۆف ڕاستى لە كۆتاييەكانى ژيانى سياسى خۆيدا چووە بەرەى مەنشەفيكەكان و دژ بە شۆڕشى ئۆكتۆبەر وە درێژ□ پێدانى وەستايەوە

وە ووتی(نە ئەبوو دەستمان بدایەتە چەک)! کە بەم هەڵوێستەشی چووە ناو بەرەی (دژە شۆڕش) ، بەڵام ئەوەمان بیر نەچێتەوە کە خودی بلێخانۆف دامەزرێنەرو گەشەپێدەری ڕەوتی مارکسیزم بووە لە ڕوسیادا و بلیمەتیەکی بێوێنەی نواندووە لە سەرخستن و زیندووڕاگرتنی بیروبۆچوونەکانی مارکس و ئەنگلز ، وە ماموستای خودی لێنینیش بووە ، وە ئەو نووسیانەی تا ئەو کاتە ساتەی کە نەچووبووە ڕیزی بەرەی دژ بە شۆڕشەوە ، وەک هەر یەکێک لە ئوروستەکراتەکانی تری ڕووسیا ، بە گرنگترین و بەسوودترین سەرچاوەکانی ماکسیزم و ماتەڕیالیزمی دیالێکتیک و مێژوو دائەنرێن ، وە زۆر بلیمەتانە ناوەڕۆکی ڕاستەقینەی بۆچوونەکانی مارکس و ئەنگلزی نەک بە ڕوسیا بگرە بە گشت پڕۆلیتاریای جیهان شیکردۆتەوەو داکۆکی لێکردووە !
ئومێدەوارم هەر تێکۆشەرێکی سیاسی کە سەرقاڵی ڕووخاندنی سەرمایەداری وە تێگەیشتن لە ماتەریالیزمی دیالێکتیک وە میتۆدی شۆشگێڕانەی مارکس و ئەنگلز ە ، تەواوی ئەو کتێبە کۆنانەی بلێخانۆف بخوێنێتەوە ، چەندێک کە بۆمان بکرێت ، بەبێ ئاگاداربوون و خوێندنەوەی ئەم لێکدانەوانەی بلێخانۆف بۆشاییەکی گەورەو پایەیەکی سەرەکی مەعریفی و زانستی لەم ناوچانەدا سەبارەت بە تێگەیشتن و شیکردنەوەی باسەکانی خودی مارکس و ئەنگلز و تەنانەت مارکسیزم وەتا ئەو کاتەش وەک بەڵشەفیکێک خەباتی کردووە شانبەشانی لێنین ، ئەم بۆشاییە بەبێ ئەم شیکارە مەعریفیانەی بلێخانۆف پڕ نابێتەوە .

سابیر م.
٩ / ٨ / ٢٠٢٤
-——————

(١) لە کتێبی (ڕۆڵی فاکتەری ئابووری لە مێژوودا) بلیخانۆف ، ل. ١٦٠-١٦١ ، وەرم گێڕاوەتە سەر کوردی
(٢) هەمان سەرچاوەی پێشوو .ل.١٦١
«٢٧» [فیکتۆر هۆگۆ : ” التأملات ” – (تێڕامانەکان) . دەقە فەڕەنسیەکە .
یان ئەتوانن بگەڕێنەوە بۆ وەرگێڕانەکانی نووسینەکانی بلیخانۆف کە کردوومانە : (“هونەر و تێڕوانینی مادیانە بۆ مێژوو “)]